

4-SINF ONA TILI DARSLARIDA “SIFAT” SO‘Z TURKUMINI O‘QITISHNING ILMIY-METODIK ASOSLARI

SAIDNAZAROVA AZIZA

*Do‘stlik tumani 19- maktab
boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi*

Annotatsiya. Maqolada boshlang‘ich ta’limning 4-sinf ona tili darslarida “Sifat” so‘z turkumini o‘qitishning ilmiy-metodik asoslari yoritilgan. Unda sifat so‘z turkumining lingvistik xususiyatlari, o‘quvchilarning yosh va psixologik imkoniyatlarini hisobga olgan holda mavzuni o‘zlashtirish jarayoni, samarali metod va vositalar tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida interfaol yondashuvlardan foydalanishning ta’lim samaradorligiga ta’siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: sifat, so‘z turkumi, boshlang‘ich ta’lim, ona tili, metodika, ta’lim samaradorligi.

Аннотация. В статье рассматриваются научно-методические основы преподавания категории слов «Квалификация» в 4 классе начальной школы на уроках родного языка. Анализируются лингвистические особенности категории слов «Квалификация», процесс освоения темы с учетом возраста и психологических возможностей учащихся, эффективные методы и инструменты. Также научно обосновано влияние использования интерактивных подходов в процессе обучения на эффективность преподавания.

Ключевые слова: прилагательное, категория слов, начальное образование, родной язык, методология, эффективность преподавания.

Annotation. The article discusses the scientific and methodological foundations of teaching the word category "Qualification" in the 4th grade of primary education in native language lessons. It analyzes the linguistic features of the word category "Qualification", the process of mastering the topic, taking into account the age and psychological capabilities of students, effective methods and tools. Also, the impact of using interactive approaches in the lesson process on educational effectiveness is scientifically substantiated.

Keywords: adjective, word category, primary education, native language, methodology, educational effectiveness

Kirish. Boshlang‘ich ta’lim tizimida ona tili fanini o‘qitish o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, so‘z turkumlarini o‘rgatish jarayoni o‘quvchilarning grammatik tafakkurini

rivojlantirish, til birliklaridan ongli foydalanish ko‘nikmalarini hosil qilishga xizmat qiladi. Shular jumlasidan, sifat so‘z turkumini o‘qitish o‘quvchilarning predmet va hodisalar haqidagi tasavvurlarini aniq va ifodali bayon etish imkonini kengaytiradi.

Asosiy qism. Sifat — predmetning belgi-xususiyatini bildiruvchi mustaqil so‘z turkumi bo‘lib, u “qanday?”, “qanaqa?” so‘roqlariga javob bo‘ladi. 4-sinfda sifat mavzusini o‘rganish jarayoni avvalgi sinflarda olingan bilimlarni tizimlashtirish va kengaytirishga qaratiladi. Mazkur bosqichda o‘quvchilar sifatlarning nutqdagi vazifasini anglab yetishlari, ularni otlar bilan bog‘lab qo‘llash malakasiga ega bo‘lishlari lozim.

Ilmiy-metodik nuqtayi nazardan, sifat mavzusini o‘qitishda tushuntirish, kuzatish, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Dars jarayonida matn asosida ishlash, sifatlarni aniqlash va tahlil qilishga yo‘naltirilgan mashqlar o‘quvchilarning analitik fikrlashini rivojlantiradi.

Sifat — bu so‘z turkumi bo‘lib, u otni yoki olmoshni belgilaydi, ularning belgi, sifat, holatini, ko‘rinish, rang, shakl, o‘lcham kabi xususiyatlarini bildiradi.

Masalan: **qizil olma, yaxshi bola, uzun yo‘l, katta uy.**

Sifat so‘zlar otning “qanday?”, “qanaqa?” degan savollariga javob beradi.

Sifatning vazifasi

1. Otning yoki olmoshning xususiyatini bildiradi.
 - o Masalan: **oq qush** – qushning rangi haqida ma’lumot beradi.
2. Gapdagi ma’noni aniqlashtiradi, boyitadi.
 - o Masalan: **katta uy** – uyni tasvirlashda kattaligi haqida ma’lumot beradi.
3. Tilimizda ifodali nutqni shakllantirishga yordam beradi.

Sifatlar turli belgilarga ko‘ra guruhlanadi:

1. **Rang sifatlari**
Rangni bildiradi.
 - o Masalan: qizil, ko‘k, yashil, qora, oq.
2. **Shakl va o‘lcham sifatlari**
Buyumning shaklini yoki hajmini bildiradi.
 - o Masalan: katta, kichik, uzun, qisqa, dumaloq.
3. **Sifat va holatni bildiruvchi sifatlari**
Ob’ektning sifatini yoki holatini bildiradi.
 - o Masalan: yangi, eski, chiroyli, iflos, mazali.
4. **Sifatdosh so‘zlar**
Otga qo‘shimcha ma’no beradi.

IQTIDOR & INTELLEKT

Masalan: Shirin meva, qattiq ish, sovuq suv.

Sifat soʻzlarni gapda ishlatish

Sifat soʻzlar asosan otdan oldin keladi, lekin baʼzan otdan keyin ham kelishi mumkin.

- **Ot oldida:** qizil gul, katta uy
- **Otdan keyin:** uy katta, xona toza

Masala: Sifat soʻzni toping:

- “U kichik qizni koʻrdi.” → **kichik**
Sifat soʻzlar gapni rang-barang qiladi, nutqni boyitadi.
- Masalan: “Men katta daraxtni koʻrdim.”
Bu yerda **katta** daraxtning hajmini bildiradi.

Qoida: Sifat soʻzlar otning belgisini bildiradi va odatda **savol bilan aniqlanadi: qanday? qanaqa**

Mashqlar

1. Quyidagi gaplarda sifat soʻzlarni toping:
 - Qizil olma daraxtdan tushdi.
 - Yaxshi bola maktabga bordi.
 - Sovuq suv ichdik.
 - Chiroyli gulni sovgʻa qildim.
2. Sifat soʻzlarni qoʻshing:
 - _____ bola maktabga keldi.
 - Men _____ meva oldim.

Metodik yondashuvlar

Zamonaviy taʼlim talablariga koʻra, dars jarayonida interfaol metodlardan foydalanish taʼlim samaradorligini oshiradi. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Guruhda ishlash”, “Rasm asosida tahlil” kabi metodlar sifat mavzusini oʻzlashtirishda oʻquvchilarning faolligini kuchaytiradi. Ushbu metodlar orqali oʻquvchilar sifatlarining maʼnosini anglaydi, ularni nutqda toʻgʻri va oʻrinli qoʻllash koʻnikmasini hosil qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, 4-sinf ona tili darslarida sifat soʻz turkumini oʻqitish ilmiy asoslangan metodik yondashuvni talab etadi. Mavzuni oʻqitishda oʻquvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish, interfaol metodlardan samarali foydalanish taʼlim sifatini oshiradi. Natijada oʻquvchilarning nutqiy savodxonligi va grammatik tafakkuri rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. **Boshlang‘ich ta’lim uchun Davlat ta’lim standarti.** – Toshkent, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. **4-sinf ona tili darsligi.** – Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2022.
3. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. **4-sinf ona tili o‘qituvchisi uchun metodik qo‘llanma.** – Toshkent, 2022.
4. G‘ulomov A., Ne‘matov H. **Ona tili o‘qitish metodikasi.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
5. Mahmudov N., Rahmatullayev Sh. **O‘zbek tili grammatikasi.** – Toshkent: Fan, 2018.
6. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. **Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
7. Abduqodirov A. **Boshlang‘ich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar.** – Toshkent, 2019.